

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kel: küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A vértanúság.

Az önfeláldozás, a vértanúság eszméje legfenségesebben a keresztyén közgondolkodás és érület krisztusi talajából nőtt ki!

Igaz, hogy az élni, haladni vágyó emberiségnek a keresztyén világ nézet kialakulása előtt is voltak vértanúi; Sokrates méreggel telt poharának kiürítésével azok dicső seregét növeli; de hol állanak ezek ahhoz a názáreti Jézushoz viszonyítva, kinek a legdrágább vérrel festett keresztye alatt az igaz hit és tiszta erkölcs vértanúi glóriás fényvel tündökölnék?!...

A keresztyén meggyőződéstől lelkesített marttyrok, midőn kibulló vércseppjök ragyogó tisztaságával lesznek szószólóivá az örök isteni s emberi igazságoknak, ugyanakkor az embervilág életető elemévé varázsolják azokat, melyekért gyötrelmet, kínt szenvedni, sőt magát a halált is megköstolni.... nem megszegyenítő többé, hanem megdicsőítő!

Igazi vértanúságról beszélni csak a Krisztus önfeláldozó világmegváltó tette után lehet!...

Addig a megcsontosodott rideg társadalmi rendszer, az áttörhetetlen sziklafalakkal elszigetelt néposztály, a forrongó, lázongó tömeg küldte biztos halálba, mint kiszemelt áldozatot a korát meghaladó lelki erővel felruházott embert; halála alig volt több véres áldozatnál!...

A keresztyénség új nyomokkal ékeskedő ösvényén már azok a kiválasztottak rohannak előre feltartóztatlan lelkesedéssel, kiknek a vértanúi halál nem rettenetes, csak bizonyosságot tehessenek az Igazságról; kik elszántan lépnek ki az egyéni élet szűk világából, hogy közös emberi magasztos életcélok megvalósításáért lobogtathassák el életüket és ezt biztos öntudattal s rajongó szeretettel teszik!...

A lelki életnek eme tündöklő tulajdonságai születtek keresztyén világunknak ama halhatatlan alakjait, kik ha egyszer önkeblükbe ölelték az

élet ragyogó eszményeit, akkor nem törődtek többé millió földi érdekekkel, mint a vallás, a hithűség, az önzetlen hazaszeretet s a csalhatatlan társadalmi erények testet öltött eszméi végeztek, a földi életből való testi eltávozások után, fenséges küldetésüket!

A martyrság örök zöld koszorúival felékesített ily dicső lényeknek gazdag hazája volt mindenkor a magyar föld! Akkor is, midőn az üldözött vallás szégyen bélyegével akart égető sebet ejteni a Krisztus igaz követőinek kicsiny seregén az oktan gyűlölet, a gögös elbizakodottság; akkor is, midőn a magyarság vérrel kivívott jogainak szentélyébe tört be vakmerően a tolaadó, testvértelen idegen elem; akkor is, midőn Istenért, hazáért, szabadságért minden drága kincsét kockára vetette a nemzet s megsértett önérzete s jogos önvédelme tudatában oly bőkezűen áldozott a lelkiismereti s polgári szabadság oltárán, hogy vértanúi csaknem többen voltak, mint tovább vérző gyermekei!...

A mi dicső, halhatatlan vértanúink soraiból bontakoznak ki az aradi Golgotha glóriás hősei is! Minden október hatodikán, mintha vulkanikus erővel rázkódna meg a magyar föld, 13 s a többi névtelen hős elszórt csontjaiba mintha az Úrnak lelke tüzelne újabb és újabb egyesítő, életető erőt! Felkél sirjából egy eltemetettnek hitt dicső sereg, melynek jelszava ma is egyenlőség, testvériség, s szabadság; kardja éle: a nemzeti igazság tudatából származó erkölcsi bátorság; paizsa páncélja: törhetetlen hit a nemzet jobb s boldogabb jövője iránt; vezérlő zászlója: az örökkévaló Isten neve, ki időtlen időkhig tartja kezében az elfogulatlan igazság mérlegét!...

A 13 s nyomaiban a többi feltámadva útnak ered, hogy számon kérje tőlünk: kiontott vércseppjeik midőn megtermékenyíték ez ősi földet, miként plántáltuk abba a nagy emberi s nemzeti igazságok magvait?! Tudjuk-e a hazát önmagáért; magasztos tradícióért s vakító fényvel

tündöklő történelmi dicső múltjaért becsülni; tudjuk s akarjuk-e valóra váltani az emberi s népjogok amaz ősi ígérését, mely zavartalan fejlődést s életet biztosít minden hazáját szeretni tudó magyarnak; akarjuk-e amaz isteni szellem szent templomává avatni ezt a földet, hol a felvilágosodás szövétnekei lobognak; a szabadság oltárain ősi tüzek égnek s az imádkozó szivekben testvéri érzelmek lakoznak? Tudunk-e, ha kell, meghalni e hon határain belül ezeréves nemzeti eszményekért?!...

A vértanúk számonkérésére, mely jogos és örök, hadd feleljen tiszta öntudattal a vérben gázoló nemzet! Mintha apokalyptikus jelenségek támadnának küzdelmes éltünk színterén: a dicső ősök, a 13 aradi hős szelleme beleolvad a lövészárkok világában otthonossá lett magyar ifjúság lelkébe s létre jö a szent szövetség életre-halálra, s a vértanúság gondolatára nem vet fátyolt a feledés, hanem újabb oltárokat emel annak az élethalál harcát vívó nemzet! Így ünnepelni október hatodikát, ez a dicső hősök lelkületéhez illő kegyeletes megemlékezés!

Melkó István.

Dr. Baltazár Dezső püspök harc- téri látogatása.

II.

A gyakorlati lelkipásztorkodás és lelki gyógyítás igazi remeke volt az a munka, amelyet a püspök a haretéren végzett.

Első renden és mindenek felett az evangéliomot hirdette, azt az evangéliomot, amely a földet nem rugja ki lábai alól, sőt a hazává eszményült rögnök szenvedelmes szeretetére, megvédésére, szabadon fenntartására hevít, de nem téveszti soha a végecélt: a mennyei hazát, a boldog Istennel a Krisztusban való örök egyességet; azt az evangéliomot, amely az Istenfiúság nagy testvériségével kiegyenlíti a föld hatalmasai s az utolsónak mondott nincstelenség közt a keresztyénség szegényére kialakult óriási különbségeket s a legegyszerűbb küzdőt, vagy a küzdelemben ronccsá vált alakot az emberi méltóság ormára állítja s magát érzi megtisztelve, ha a föld kiesinyeivel kezetszorít; azt az evangéliomot, amely az elkerülhetetlenül ránk kényszerített háború örületes esatazajában is békét hirdet, nem az ellenség előtt fegyvereit lerakó, magát, véreit, nemzeti szent eszményeit meggyalázó békességet, hanem benső békét, lelki békét, az Isten akaratán megnyugodni tudó, az Istenbe vetett bizalomból önmagát tápláló s az eleve elvégezés lelkét egyensúlyban tartó, tehát soha fel nem bomló, megingathatatlan benső harmóniát, önmagával s az Istennel megzavarhatatlan összhangot; azt az evangéliomot,

amely a veszélyek között, a halállal szemben, a marcangoló testi fájdalmak fölött reménysége, bizodalma horgonyát az Isten trónusába akasztja s ha a hegyek a tengernek közepébe bedülnének is, tudja, kinek hisz s bizonyos benne, hogy Istennek áll vagy esik. Ezt a világot megváltó, emberlelket fenntartó örvendetes izenetet hirdette a püspök az előre biztosított istentiszteleteken, az első állások mögött rögtönözve tartott adhortációkban, a lövészárkok megszólított egyéneinek, a kórházak borús szemű lakóinak s a hadterület egyes templomaiba felekezeti különbség nélkül összesereglett hallgatóságnak. Ezt az üzenetet tolmácsolta az úri szent vacsora minden lehető alkalommal kiszolgáltatása közben, midőn a bűneiken bánkódó, sérült lelkeket a Krisztus váltásághalálának, a bűnöket megbocsátó isteni örök irgalomnak karjaira vette s a rájuk várható bármi sors nyugodtan elfogadására acélossá tette.

Itthon is nehéz, a haretéren egyenesen lehetetlen az előírt formák közt mozgó lelkészi ténykedéseket a szabadabb mozgású lelkipásztori gondozás tényeitől megkülönböztetni. Így olvadt össze a püspök munkájában is a tömegekhez intézett igehirdetés s szerlartásos ténykedés az egyénekkal való foglalkozás gyakorlásával. Sok alkalom kínálkozott erre a táborokban, az egyes csapat-testeknél s főként a kisebb csoportok s a lövészárkok egyes tagjainál. Akit csak lehetett, a püspök külön-külön megszólított, hogyléte, körülményei, otthoni viszonyai felől kikérdezte, a hazatérés, a viszontlátás reményével megbízta s az esetleg adott izenetet szívesen átvette, de legtágabb tér nyílt előtte e tekintetben a mindenütt meglátogatott segélyhelyeken, tábori és városi kórházakban, ahol a sok református sebesült és beteg katona lelkére valóságos balzsamként hatottak a püspök barátságos, vigasztaló, a körülményekhez képest néhol derűs szavai. Különösen megható volt az egyházkerülete körébe tartozó bihari, hajdusági s főként a Debreczennel szomszédos egyházakhoz tartozó fiúkkal való találkozás s meleg kézszorítás. Csak aki látta, tudja teljes fontosságában méltatni azokat a lelki hatásokat, amelyek e a hozzá közelebb eső egyének belső világában kiváltott maga az a tudat, hogy az ő püspökük őket a nehéz idegenben is meglátogatta. A kórházakban a püspök figyelmének a tárgyát különösen a betegek otthoni viszonyai képezték: mikor látták az övéiket, hogy él otthon a család, nincs-e ezekre vonatkozóan valami kívánságuk; ha lehetett, ez utóbbiakban a püspök részint azonnal, részben itthon el is járt. A kórházlátogatások alkalmából nagy gondot fordított annak a megállapítására, hogy hitünknek cselédei részesülnek-e saját lelkészükről részéről kellő lelki gondozásban, van-e minden kórháznak ref. lelkigondozója; nincsenek-e a miénk a más felekezetűekkel szemben hátrányos helyzetben? A néhol, vagy általánosságban tapasztalt hiányok orvoslása végett az illetékes hatóságoknál s magánál a főhercegnél is kellő súllyal szót emelt. Az egyéni gondozás

munkái közé tartozik a püspök azon ténye, hogy azoknak neveit, akikkel találkozott, vagy akik az úri szent-vaecorában résztvettek, felíratta s hazaérkezte után az illetők hozzátartozóit értesítette, hogy távollevő kedvesükkel találkozott, őket friss jóegészségben találta s hazaküldött szíves köszöntésüket örömmel közvetíti.

A püspök nemcsak a fronton, hanem az érintett mögöttes helyeken is mindenütt készséggel állott rendelkezésre, ha hazafias vagy lelkipásztori szolgálatok végzésére kérték. Így hirdette az ígét a székelvudvarhelyi és a besztercei templomokban, mindkét helyen rendkívül nagy hatással. Ez utóbbi helyen a nagyszabású Katona-nap ünnepi szónoka volt, amikor a teljesen idegen s különös összetételű közönséget valósággal elragadta.

Főbb vonásokban ez volt a püspöki-frontlátogatás munkája. Nehéz, a legtöbbször életveszélyes, de annál komolyabb, építőbb, püspökhöz illő munka; nem hivalkodó, nem koszorút kereső, nem magát szolgáló diadalút, hanem önzetlen, dolgozó, istenes apostolkodás.

Csak a felületesség, vagy gáncoskodás tehetné kérdésbe: van-e szükség ilyen látogatásokra? A fronton lévők, tehát az egyedül illetékesek egyhangú határozottsággal hangos „igen”-nel döntötték ezt el.

Református katonáinkra már az a külső körülmény is rendkívüli fölemelő hatást gyakorolt, hogy talán egyszer életükben olyan református istentiszteleten vesznek részt, amely katonailag minden olyan megtiszteléssel van övezve, amilyen csak a tábori miséknél szokott kijárni. Katonazenekar, tisztikar hivatalos megjelenése, élén a vezénylő tábormokkal s minden hivatalos tényező részéről ünnepi hangulat. Ennél azonban fontosabb volt reájuk nézve a püspök részéről történő megjelenésben és szolgálatvégzésben irányukban megnyilvánuló szeretet, lelkipásztori hűség és megbecsülés kifejezésre juttatása. Hiszen itthon is ünnep bármely gyülekezetben a püspök megjelenése s predikálása, hát odakünn nehéz út, törődés s közvetlen veszély árán utánuk járása, értük való fáradozása. E jelenetek szemtanúja sohasem felejt el azokat az áhítatos arcokat, azokat a ragyogó szemeket s azokat a viharverte arcon itt-ott lepergő könnyeseppeket, melyek ifjak s vén népfölkelők meghatódottságának voltak beszédes bizonyosságai, mikor az ott künn szokatlan nagy gyülekezetben felzendült ajkaikon a „Te benned bízunk” s hullott lelkükre az íge, mint tikkadt mezőre a felhők áldott gyöngye; nem lehet elfeledni azt a látványt, amidőn a helyzethez alkalmazott beszéd s imádság után igaz megilletődöttséggel, itthon nem látott mély alázattal, a közelálló halál lehetőségének szent komolyságával lépdeltek a máskor merev tartású vitézek az Úrvacsora szent jegyeinek elvételére, hogy a Krisztussal egyesülés minden erejével állhassanak meg az elkövetkezendőkkel szemben. Az Úr szombatjának ünnepi levegője lengedezett a lelkek körül s mindenki, a szer-

tartást végzők is, a megszentelődöttség bizonyos érzetével távoztak a szenthelyről.

Egyéb alkalmakkor is félreismerhetetlen volt a közvetlen érintkezés fölemelő hatása. Akit a püspök a lövészárokból megszólított, akinek kezét a figyelőhelyen melegen megrázta, akihez néhány barátságos szót intézett, akiket a kór és a kín nyoszolyáján vigasztalt, erősített, akinek a hazaküldött üzenetét szeretettel átvette, az mind olyan melegséget érzett a szíve körül s juttatott arcán kifejezésre, aminőt csak a lelkek benső megmozdulása tud oda festeni. Érdemes volt kimenni azért az *egy* őszbeesavarodó családapaért, ki már majd két éve nem látta övét s kinek a püspök kértére a parancsnok azonnal szabadságot adott. Méltó volt az út minden fáradozása az az ölelés, amellyel a kint küzdő honvédtudósok püspökük és volt tanáruk keblére borultak. Imádságszámba ment az a néhány szó, amelyet egy rokkant őrnagy mondott: „Mikor megsebesültem, mikor a doktorok vágtak, könny nem jött szemembe, de ma az íge hallgatásán sirtam.” Az a sok levél, amelyekben a meglátogatottak örömmel értesítik kedveseiket, hogy a püspök predikált nekik s az a sok áldás, mely a hozzátartozójuk állapotáról értesített családok köszönőlevelein át száll az égre, a legcáfolyhatatlanabb bizonyíték arra, hogy a püspöki út valóban püspöki munka volt.

A hadosztály és hadseregparancsnokok mindenütt a legnagyobb elismeréssel s hálával köszönték meg a püspök fáradozásait s jelentették ki, hogy ez útnak lelkieken igen nagy fontosságot tulajdonítanak. Hauser ezredes theologusnak is becsületére szolgáló érveléssel fejtegette, hogy egyedül a vallás adja meg az igazi katonai közszellemet s nyom a hadseregbe eltörölhetetlen bélyeget: hirdesse hát a püspök ezt a vallást az ő katonái között. Lukásich vezérőrnagy a megtartott istentisztelet után kérte a püspököt, maradjon ott legalább három napra, hogy hadosztályának többi csoportja is részesülhessen igehirdetése felemelő hatásában. József főherceg éppen nem fukarkodott az elismerés kifejezésre juttatásában s maga Ő Felsője, a király személyesen mondotta, hogy *igen szépnek, jónak találja ez útját s nagyon helyesnek tartja, amit a püspök cselekszik.*

Hisszük, hogy a mennyei Király tetszése és áldása is ráborul erre a gondviselésével védett és megszentelt útra.

(Debreczen.)

Kiss Ferenc,
egyetemi tanár.

Tárca

A bibliai számok és a Kabbala.

(Folytatás és vége.)

Legyen elég ennyi és ennyi is csak a legáltalánosabb vonásokban a kabbalisztikus tantrendszeréről. Mondanunk sem kell, hogy egy ilyen sajtólagos file-

zofianak, amely egyszerre mélyértelmű és extravagáns, költőileg elbájoló és theosofiaikig elmosódott tudott lenni; amely utángondolkodásra késztetett azáltal, amit leplezett, és felköltötte az eziránt való kíváncsiságot, amit eltakart, mondanunk sem keli, hogy az ilyen filozofianak jelentékeny számú híve és kommentátora akadt az idők folyamán, és pedig nemcsak a maga forrásának körében, a zsidóknál, hanem a keresztyének között is. Nem szándékoznak ismertetni sem a zsidó, sem a keresztyén kabbalistákat s csak annyit mondunk el, hogy volt és van ma is a zsidóság között egy fokozat, mely *khaszidoknak* (khaszidi = jámborok) nevezi magát, s mint a kabbala fiaövése, a XVIII. században keletkezett. Alapítója az Oroszországban, Podoliában született *Isráel Baál Sém* volt, kiből hívei prófétát és csodáttevő szentet láttak. Fölvette a „Czáddik” (=igazságos, jámbor) címet, s Isten földi helyettesének mondván magát, föltétlen engedelmességet, Istennel való közbejárásáért ajándékokat követelt maga részére, de egyszermind Isten méltó tiszteletére vig kedélyt, táncot, ugrálást, tapsot, sőt szeszes italok ivását s az imádkozáshoz előkészületül fürdést kívánt híveitől. Halálakor (1760) már 40,000-en voltak a khaszidok, s azóta, bár több tekintélyes rabbi zsinagógiai átok elvetette őket, több árnyalatra szakadva, egyre szaporodnak, s jelenleg nagy számmal vannak Oroszországban, Galicziában, Bukovinában, Magyar-, Oláh- és Bolgárországban. Mindenütt egy-egy Czáddik áll az élükön, akinek a szavát vakon követik, s közülök a híresebbeket, az ú. n. „csodarábbikat” messze földről fölkeresik, s mindig ajándékokkal halmozzák el. Istentiszteleteiken a rabini zsidóság szabványain gyakran túlteszik magokat, de annál rajongóbb hívei a kabbala misztikus tanainak. Azért emlékeztünk meg róluk kissé részletesebben, mert manapság ők a zsidók között ennek az irányzatnak legodaadóbb követői. A keresztyén kabbalistákról pedig csak annyit, hogy midőn a XVII. század keresztyén theológiája különben is nagyon hajlandó volt a szórszálhasogató betűimádásra, talán épen ekkor üzték egyes theologusok legnagyobb mértékben a kabbalisztikus mesterkedést, a keresztyén dogmákat, az általunk ismertetett módokon ószövetségi szavakból, vagyis ezek betűinek számértékéből igyekezvén bizonyítani.

*

Mielőtt megvámánk tárgyunktól, foglalkoznunk kell — fentebb adott ígéretünk szerint, — a Jelenések könyve 13., 18. versében előforduló misztikus számmal, a 666-tal. E vers így hangzik: „*Itt van a bölcsesség. Akinek értelme van, számlálja meg a fenevad számát; mert emberi szám: és annak száma hatszáz-
satpanhat*”. Mélyen járó értelme van e mondásnak.

S azért annak kinyomozásához és megfejtéséhez „bölcsesség” szükséges. A talány nehézsége abban áll, hogy találjanak egy megfelelő nevet, amelynek betűinek számértéke 666-ra megy. S itt már a keresztyén exegetáknak is csakugyan a kabbala Gematriájához hasonló okoskodáshoz kellett folyamodniok. A legtöbben a „*Lateinos*” (= latin) szót vélték annak a szimbolumnak, amelyre a Jelenések könyvének írója célzott. E szó betűinek értéke és mennyisége ugyanis, a görög abc. betűinek értéke szerint — és a többi következő szónál is a görög abc. betűinek értéke szerint számolunk, — a következő:

$$L=30+A=1+T=300+E=5+I=10+N=50+O=70+S=200=666,$$

vagyis hát a görög kiejtésű *Lateinos*, a latin Róma volna az a fenevad, amelyről a szóban forgó vers szól.

Gondoltak a *Teitan* (=titán) szóra, a görög mythologiai gonosz isteni nemzetségre:

$$T=300+E=5+I=10+T=300+A=1+N=50=666.$$

Továbbá az „*Eüporia*“ = vagyon, gazdagság görög szóra is (bár ez nem „emberi” szám):

$$E=5+Ü=400+P=80+O=70+R=100+I=10+A=1=666.$$

Mások pedig abban a címben vélik e számot feltalálni, melyet a római pápa bitorol magának:

VICARIVS FILII DEL (=Isten Fiának a helytartója),

amelyben a római számok értéke szintén 666-ra megy. Kuriózumképen megjegyezhetjük még, hogy egyesek Mohamed, mások Bonaparte neve betűinek számértékében vélték feltalálni azt a misztikus számot, sőt volt olyan kabbalista is, aki Luther Márton nevét vélte az alatt feltalálhatni, és gondoltak az „*Apostates*” (=hitehagyott) szóra is, — de mi, bár megpróbálkoztunk vele, — e nevek és e szó betűinek számértékéből, sehogysem tudjuk a 666-ot kihozni.

Benary Ferenc Ferdinánd, német orientalista és exegeta, 1831 után a berlini egyetem theologiai fakultásán tanár, talált fel aztán egy nevet, melyet sokan nagy készséggel fogadtak el utána: a *Néró* császár nevét, amelyre célozna a 666 szám. Ezt a nevet a Talmud rendszeren *Neron Cesarnak* írja, s ha a *Neron* név után következő *Cesar* szóból csak a jellemzőbb *C. S. A.* betűket vesszük, a 666 így jó ki:

$$N=50+E=5+R=100+O=70+N=50+C=90+S=300+A=1=666.$$

Igen érdekes dolog már, hogy a szóban forgó vers 666 számára nézve a biblia legrégibb kéziratai eltérnek egymástól, mert például *Irenaeus* is az Apokalypsis némely példányaiban 616-ot talált, s ha *Néró* császárnak a nevét nem *Neron*, hanem *Nero* Cesarnak írjuk, az elmaradt *N* betű számértéke 50 lévén: a 616 szám áll előnk. Vajjon nem a név különböző kiejtésében való különbség okozta-e e hely

olvasásában rejlt, igen régi különbséget? Neron Cesar a zsidós és görögös, Nero Cesar pedig a latinos elnevezése volt e császárnak.

Bizonyos dolog, hogy a Jelenések könyvének írója egy üldözött hatalmat vagy császárt akart azzal a számmal jelezni, de nem merte azt tisztán érthető nyelven kimondani, s midőn fenevadnak nevezi azt, és számot ad neki, olvasóinak némi tájékoztatására hozzátette, hogy „emberi szám”, vagyis embert jelentő, avagy egy ember nevében benne levő szám az.

Nem lehetetlen, hogy Benary tanár a Jelenések könyve írójának látnoki gondolatát tényleg eltalálta.

Csiky Lajos,
nyug. theol. akad. tanár.

Egyház

A bíhari egyházmegye őszi gyűlései.

Folyó évi szeptember hó 12-én és 13-án Nagyváradon a vármegyei ház dísztermében tartott lelkész-egyesületi, egyházmegyei dísz- és rendes közgyűléseink színét, hangulatát a nagy idők, nagy eszmék s nagy férfiak és bennök az örök igazság kegyelmes Istene gondviselő jóságának kegyeletes, szent emléke adta meg. Ez szólott hozzánk a várad-olaszi templom hívó harangjával, hogy ünnepi érzésünk első kiformalódása tisztességtel legyen az Úr hajlékában. Szücs László hegyközesatári lelkész társunk 2. Kor. 3.17. v. alapján meggyőző erővel tett bizonyosságot arról, hogy a reformáció az Úr lelkének munkája s így a szabadság megújítása volt a népek szellemi s polgári életében egyaránt.

Istentiszteletünket követő díszközgyűlésünk természetesen a maga egészében a kegyeletes s áldozattételben munkás emlékezés nyilvánulása volt. Sulyok István esperes mesterien kiformalt, elragadó hévvel előadott bizonyágtévése a négyszázados multú s még sokkal nagyobb jövődjű reformációnak szükségességéről, közelebről ránk, magyarokra életbevágó fontosságáról, a semper reformari debet igazságának lelkekbe mélyítésével valósággal foglyúl ejtve vitt bennünket a tökéletesség Istene hatalmi tényeinek s gondviselő jóságának esődátára. Harmonikusan társult az esperesi megnyitóhoz emlékiratunk a reformáció jellegzetességeinek magyar vonatkozásban is megrögzítésével. Az irgalmaságot kívánó Isten jó cselekedettel s áldozatkész lélekkel dicsőítése végett 2000 K alapítványt tett egyházmegyénk a nagyváradi tanítónőképző szegénysorsú növendékei segélyezésére; 5000 K alapítványt pedig a nagyváradi protestáns árvaház javára a mostani világégésben édes apjukat vesztett árvák gyámolítása céljából. Fedezetül az egyházmegyei közigazgatási járuléknak 5 éven át lélekszám után 2 fillérrel emelendő összege fog szolgálni.

Az egyházmegyei rendes közgyűlés a jól előkészített ügyek tekintélyes halmazát aránylag rövid idő alatt intézte el a díszközgyűlés után. Az egyházmegyei jegyzők választásáról szóló jelentést megnyugvással véve tudomásul, a hivatali esküt Bán István lelkész, dr. Morvay Zsigmond országgyűlési képviselő, dr. Szunyogh Pál nagyváradi ügyvéd világi jegyzőktől kivette. Szeretettel fogadta kebelébe Vaday Béla élesdi, Bagoly Bertalan borsói új lelkészeket. Érdeklődéssel hallgatta meg a minden vonatkozásban gondos, irányt jelölő esperesi jelentéseket s kellő intézkedéssel látta el az egyházközségek anyagi ügyeit érintő fölterjesztéseket s meleg pártolással vitte az Úr megfáradt, pihenésre vágyott, de a nehéz idők nyomása alatt csak még inkább küzködő szolgálóknak, a nyugdíjas lelkészeknek kérő szózatát a kerületi közgyűléshez. A lelkész-egyesület fölterjesztése kapcsán a keresztlési stólat 2 K-ban, magánháznál 5 K-ban, az esketést 4 K-ban, magánháznál 10 K-ban, az imádságos temetését templomban 6 K-ban, háznál 10 K-ban, prédikációs temetését templomban 10 K-ban, háznál 16 K összegben; a kántori stólat énekszós temetésnél 4 K, imádságos temetésnél templomban 6 K, háznál 4 K, prédikációs temetésnél templomban 10 K, háznál 8 K összegben óhajta megállapítani. Az özvegy- és az árvaillesmények 1200 K, illetőleg 200 és 300 K-ra emelését okvetlenül szükségesnek látja s a lelkészek évi 1%-os járuléktöbbletével és újabb államsegéllyel vélné biztosíthatónak.

A Hegedüs és Sándor cég kontingenciális számadását a népiskolai könyvtárt illető beirási díjakra vonatkozóan megbízható átlag számítási alap hiánya miatt mellőzendőnek tartja. Az egyházi belhivatalnokok tervbe vett betegsegélyző intézetének kérdésével érdemlegesen nem foglalkozik, mert pontos számítások nélkül ezt veszedelmesnek tartaná s zsinati tárgyalás is csak ezek elkészítése után gondolja felveendőnek.

A szept. 12-én tartott lelkész-egyesületi közgyűlés szellemi élvezetet nyújtó tárgya volt Juhász Sámuel furtai lelkész értekezése: „Az úrvacsorai kérdés és a külön kehely”-ről. A vonatkozó irodalom gondos tanulmányozása, az úrvacsora jelentőségének, mivoltának a Jézus gondolkozása, szelleme, személyisége s élete tükrében a vizsgálódó lélek elé vetítésére irányult törekvés adta meg az értékes munka sajátosságát, érdemét s a tiszta szellemerkölési jelentőség megállapítása az alap az értekező meggyőződéséhez, hogy t. i. a külön kehely egészségügyi okokból kívánatos behozatala magát az úrvacsora ünnepiesen komoly és szent jelentőségét s lényegét nem érinti, úgyszintén az inkább vagy kevésbé orthodox úrvacsorai kérdések föltevése sem. Egybehangzó volt ezzel többségünk gondolkozása is.

Bán István.

Különfélék

Arany-Tompa.

Ha az abszolutizmus korszaka egyházunkat s vele együtt a magyarság egyik legszilárdabb oszlopát első-pörte volna, manapság talán még a történészeknek is nagy feladat lenne kikutatni, mimódon ünnepelte a magyar református egyház a reformáció 300 éves fordulóját. Am még ebben az esetben is Arany János és Tompa Mihály születésének századik évfordulója a legszebb bizonyosságot tenné arról, hogy a reformáció szelleme és a magyarság ereje 1817-ben oly hatalmas volt, hogy a háromszázéves jubileumkor két ily lángelmét adott a szellemvilágnak.

A Gondviselés útjai kifürkészhetetlenek.

Adja az ég, hogy egyházunk büszkeségére, hazánk, nemzetünk dicsére és Isten dicsőségére a mi sok irányba szétágazó és nagy alkotásokért lelkesülő négyszázéves jubileumunknak az legyen a korszakos jelentőségű dicsékedése, hogy majdan száz esztendő múltával hittestvéreink ismét két olyan szellemóriás születésének századik évfordulóját jubilálhassák, mint amilyen két lángelméjü költő emlékének hódolunk most mi, amidőn tisztességet teszünk Arany és Tompa nagy nevének. □

A második lelkészképesítő vizsgálat Debreczenben szeptember 25—29. napjain folyt le. A vizsgálatra jelentkezett 33 segédlelkész közül jeles eredménnyel vizsgázott 4 (Ördög Lajos, Papp Imre, Pinkóczy Gusztáv és Szarka G. László), jól vizsgázott 6, javító vizsgára utasított 8, a többieket képesítetteknek minősítette a bizottság.

Kortársainkhoz és a könyörület szívekhez intézve megismételjük a lapunk 10. számában (72. lapon) közzétett kérésünket. Vajha meghallanak szavunkat, s akiknek az Úr adott, adnának terményt és pénzt szegény lelkésztársunk és szülei életének fenntartásához, s esetleg a beteg kezeltetéséhez is. A jótékony adományok küldését kizárólag Zih Sándor lelkész címére (Debreczen, Árpád-tér) kérjük. Erdős Károly, Herpay Gábor, Konrád Zoltán, Molnár Ferenc.

Tompa Mihály születésének századik évfordulóját Gömör megye Rimaszombatban ülte meg szeptember 27-én este művész-est tartásával, 28-án délelőtt pedig diszközgyűléssel, a Tompa-társaság megalakításával s a költő szobrának megkoszorúzásával. -- A Petőfi-társaság szeptember 30-án ünnepelt a társaság kiváló erőinek magas színvonalú közreműködésével.

Új theologiai magántanár. Lic. Rácz Kálmán a sárospataki theol. akadémián a dogmatikai és egyháztörténeti szakasportból magántanári oklevelet szerzett. A nagymunkásságú tudós férfiút ez alkalomból melegen köszöntjük.

Verseczen a Vass Antal lelkész által kezdeményezett Verseczi Református Nőegyesület szeptember 9-én tartotta alakuló közgyűlését, amelyen Perjéssy Lajos egyházi főgondnoknak a feleségét választották meg elnöknek s a református társadalom előkelő nőtagjaival töltötték be a többi állásokat.

Darányi Ignác dunamelléki egyházkerületi főgondnok a közel napokban tartott kerületi gyűlést megnyitó beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy hamarosan becsületes békét köthetünk és a magyar nép megerősödve fog kikerülni a világháborúból. Bár úgy lenne!

A segédlelkészek helyzetéről ifj. Victor János hosszú cikket írt a Prot. Egyh. és Isk. Lap 36. és 37. számába. Rámutatva a segédlelkészek tarthatatlan helyzetére, cikke végén a többek között ezeket írja: „Az egyház nem jótékonykodó, leereszkedő önzetlenséget gyakorolna, hanem a legsajátosabb életérdekeit ápolná, ha élénk, szeretetteljes figyelemben részesítené segédlelkészeit. Örüljön cdaadásuknak, ismerje el anyai büszkeséggel ifjúit, lelkes fáradozásait, nyújtson nekik olyan anyagi helyzetet, amelyre maga is büszke lehet”.

A dunántúli egyházkerület őszi közgyűlése idején a reformáció négyszázados fordulójára alkalmából istentisztelettel egybekötött ünnepélyt tartott folyó hó 4-én Pápán, amikor is Németh István püspök imádkozott és Antal Géza mondott emlékbeszédet.

Lelkészcserézés más egyházkerületben. Huszár Sándor kölesdi s. lelkészt a gyönki magyar egyház hívta meg lelképásztorául.

A reformáció költészete. Baja Mihály túrkevei lelkésznek egy kis verseskötve fog megjelenni október közepe táján Hegedüs és Sándor cégnél, Debreczenben, „Ünnepi dalok” címmel, mely tartalmazni fogja a szerzőnek a reformációval kapcsolatos tárgyú költeményeinek régebbi és újabb darabjait. Miután a versek egytől-egyig szavalásra alkalmasak lesznek, s így különösen a reformáció jubileumára való tekintettel alkalmiak is: különösen ajánljuk e kis könyvet az ifjúság figyelmébe. A könyv ára valószínűleg egy korona lesz s az ifjúság közötti terjesztés végett már most elő lehet jegyezni a kiadónál, Hegedüs és Sándornál Debreczenben.

A M. P. I. T. Pozsonyi Köre szeptember 29-étől november 3-áig minden szombaton délután protestáns estét rendez a reformáció 400 éves emlékünnepe. Az esték felolvasói és előadói: Kapi Béla evang. püspök, Kozma Andor a M. Tud. Akad. és Kisz. Társ. tagja, Dr. Lencz Géza, Dr. Polner Ödön és Dr. Schneller István egyetemi tanárok, Dr. Schmidt Károly Jenő esperes és Dr. Szelényi Ödön akad. tanár. Az esték sorozatát Dr. Dobrovits Mátyás elnök nyitotta meg.

Bibliotheca Jubilaris címmel a Hegedüs és Sándor cég ügyes összeállítású alkalmi könyvjegyzéket adott ki. Az 56 lapnyi füzet magyar része (32 lap) tisztán a reformációval foglalkozó magyar munkákat sorolja fel megfelelő ismertetésekkel. Ennek a résznek épen meghatározott korszakra szorítkozása adja meg az értékét. A második, a német rész szintén a reformációval kapcsolatos művekről ad bő jegyzéket. Ajánljuk a katalógust olvasóink figyelmébe.

Sass Béla 25 éves jubileumi alapjára újabban Pataki Sándor lelkész adott 100 K-t. További szíves adományok is Zih Sándor debreczeni lelkészhez küldendők, ki azokat hirlapilag nyugtázza.

Nyugalomba vonult Pápán az akadémia nagytudományú öreg bölcészeti professzora, dr. Horváth József. Az irodalom és a pápai iskolaadminisztráció körül szerzett érdemei elévülhetetlenek. Az Úr tegye boldoggá és számossá hátralevő éveit.

Akarat címmel jelent meg a Diákvilág új évfolyának első száma, amely mélyített mederben halad a régi cél felé. Ajánljuk olvasóinknak. Előfizetés ára egész évre 6 korona.

Az erdélyi egyházkerület tekintettel a kolozsvári lakás és élelmezési viszonyokra, őszi közgyűlését egy napon szept. 29-én tartotta s a tárgysorozatba csak a legfontosabb ügyeket vette fel.

Az alsózempléni egyházmegye augusztus 23-án tartott gyűlésében Sárospatakon leányinternátus felállítását mondta ki. A szükséges alapot társadalmi úton gyűjtik össze.

A Könyvujság-ból szept. közepén jelent meg a második évfolyam első száma gazdag tartalommal. Örömmel látjuk e lap izmosodását s amikor olvasóink partoló figyelmébe ajánljuk, a kiadóhivatalnak, szerkesztőségnek további munkásságára áldást kívánunk.

Egészen amerikai. Hogy az amerikai üzleti örültség mivé fejlődik és hová fokozódik, annak élénk példája az a csikágói lelkész, aki üzletileg akarja kamatoztatni a sok kézen forgó imakönyvet. Azt írják a párisi lapok, hogy ez a lelkész a levelében és a szószékről is felszólította híveit, hogy csak az általa szerkesztett imakönyveket használják, amelyeknek minden oldalára divatárú és más hasonló hirdetéseket nyomtatott. Ezek után — írja a szóban levő francia ujság — nem lehet majd csodálkozni annak a csikágói férjnek, akinek a felesége haza jön a templomból és így szól hozzá: „Azt olvastam az imakönyvemben, kedves John, hogy Bill Backernél pompás kosztümöket lehet kapni 20 dollárért“. Mi pedig még azt is hozzátesszük egészen komolyan, hogy ha minálunk hasonló imakönyvet akarna valaki kiadni, bizonyára és hála Istennek, a bolondokházába valónak tartanák őt nemesak a hívei, hanem mindenki más. (G—g)

Tartalom: Melkó István., A vértanúság. — Kiss F., Dr. Beltzár Dezső püspök harctéri látogatása. II. — Csiky L., A bibliai számok és a Kabbala. — Egyház: Bán I., A bihari egyházmegye őszi gyűlései. — Különfélék. — Hivatalos értesítő 35—40 sz.

Pályázat.

A nyirábrányi református leányegyház előkönyörgő tanítói állására pályázat hirdették. Fizetése: szép lakás három szobával, konyha, kamara, kerttel, melléképületekkel, 6 kat. hold 78 négyszögöl föld. Készpénz havi előleges részletekben 270 korona, stóla átlag 24 korona, földadóját az egyház fizeti. Mindezek összértéke 299 korona egészítették ki az 1913. évi XVI. t.-c. szerint államsegéllyel, vasuti állomás helyben. Debreczenhez közel. Köteleessége: Templomban

ima és beszéd felolvasása mellett éneklés vezetése, temetés, egyházi jegyzői teendők, állami iskolában 80 koronáért heti 2 órán vallásitanítás, mindennapi és ismétlő vegyes iskolában a beiratkozók oktatása egyházkerületi tanterv szerint. Költözködési költség 20 korona. Pályázatok okt. 10-ig református lelkészi hivatalhoz Nyiracsádra küldendők. Állás szept. 1-ig elfoglalandó.

Pályázat.

A nagyhalászi (Szabolcs m.) negyedik tanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése: egyháztól 100 korona és a törvényes államsegély. Szép lakás és kertpótlék 20 korona. Köteleessége a presbiterium által kijelölt osztályok tanítása, kántor akadályoztatása esetén helyettesítése. Csak református vallású, okleveles férfi-tanítók pályázhatnak, úgyszintén nőtanítók is. Okmányokkal felszerelt kérvények október 6-ig református lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás október 15-én elfoglalandó.

Pályázat.

A szamoskrassói református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet az 1917—18. iskolai évre helyettes tanítói állásra. (Pályázhatnak nők is.) Köteleessége: az I—II. vegyes osztályok tanítása az egyházkerületi tanterv szerint. Fizetése: havi 120 korona, valamint a törvény szerint öt megillető háborús illetmények, melyeket iskola-fenntartó kérelmez. Pályázati kérvények oklevéllel, működési bizonyítvánnyal ellátva alulírotthoz küldendők 1917. október hó 7-ig. Az állás október 15-én elfoglalandó.

Szamoskrassó, 1917 szeptember 15.

Oláh Sándor

református lelkész.

Pályázat.

Az apátkereszturi református egyház pályázatot hirdet a kántortanítói állásra. Javadalom: 14 kis hold föld, melyből 2 hold kaszáló; adóját egyház fizeti. Egy öl tűzifa beszállítva. Állami fizetéskiegészítés 1012 korona. Párbérváltság 280 korona. Jó három szobás lakás, nagy kerttel. Köteleesség I—VI. vegyes osztály tanítása, s kántori teendők végzése. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők október 10-ig. Az állás azonnal elfoglalandó. Egyháztanács.

Apátkeresztur, 1917. szept 19.

Csuka Ferenc

református lelkész.

Pályázat

a henczidai református egyház egyik tanítói állására.

Fizetés: 1. lakás, amely áll két padlózott szobából, egy téglázott előszobából, egy zárt konyhából, két kamarából, egy pincéből. A tanító rendelkezésére: egy istálló, egy ól. — 2. a) az egyháztól 100 korona készpénz, 20 korona kertváltás, — b) az államtól a törvényes kiegészítés.

Kötelesség: a reabizandó osztálynak vagy osztályoknak tanítása a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint, — segítség a lelkészi irodai teendőkben — és ha a tanító nő s arra a presbiterium felhívja, az V—VI. osztályú leányoknak a női kézimunkára tanítása, melyért azonban az egyház évi 80 koronát fizet.

Pályázhatnak férfi és nőtanítók. Ha férfi választatik meg, tartozik az orgonista-kántort helyettesíteni, abban az esetben, ha az öt első sorban helyettesítő leánytanító is, szintén indokoltan akadályozva van. — Pályázati határidő október 10. Az állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények a lelkészi hivatalhoz küldendők.

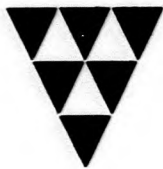
Henczidán (Bihar m.), 1917 szeptember 24.

Veress Bálint,
református lelkész.

2—2

Bibliotheca Jubilaris

irodalmi újdonságok, népszerű és tudományos művek jegyzéke a reformáció 400 éves jubileumára, magyar és német nyelven.

Kivánatra ingyen és bérmentve küldi meg

Hegedüs és Sándor

prot. irod. könyvkiadóhivatala

Debreczen.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékébe jelenleg 1550 szövetkezet tartozik, 78 millió korona évi forgalommal.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

JUBILEUMRA!!

Három jubilaris beszéd. Irta: Révész

János . . . . . K 1·20

Jubilaris beszédek és imák. Irta: Paulik

János . . . . . K —·60

Emlékalbum képekkel . . . K 6—

Magyar reformáció könyve. Szerkesztette: S. Szabó József. K 2·40

Emlékkönyv a reformáció 400 éves

jubileumára. Szerkesztette: Uray

Sándor . . . . . K 3·60

Emlékfüzet. Erős várunk . . . K —·64

Férfias hit. Beszédvázlatok, elmélkedések. Irta Szimonidesz Lajos K 2·50

Arany és Tompa emlékezete az iskolákban. Irta Fülöp József K —·80

Luther. Ünnepi játék. (Szindarab.) Irta:

Wolf József . . . . . K 4·50

KÓKAI LAJOS

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3.

Portóra 10% felárt kérek.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

6103—1917. szám.

KÖRLEVÉL

az összes kebelbeli Nagytiszt. Esperesi és Tiszteletes Lelkészi Hivatalokhoz.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. év szeptember hó 19-én 16,382. sz. a. kelt rendeletéből az alábbiakat közlöm, hogy az abban felsorolt 3 csoportba foglaltakról jelentéseiket a Lelkészi Hivatalok illetékes esperesi hivatalaikhoz f. év okt. hó 15-ig, az esperesi hivatalok pedig hatóságuk alatti egyházmegyéjük területéről mind 3 csoportról külön-külön 2—2 példányban szerkesztett összesítő kimutatásaikat f. év október hó 20-ig méltóztassanak hivatalomhoz juttatni.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1917 szeptember hó 27-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

16,382—1917. el. szám.

Valamennyi egyházi főtit. Főhatóságnak.

Hivatkozással a m. kir. honvédelmi miniszter úr 22,190/el.n./20./b—1916. sz. a. kiadott rendelete 1. §-ának utolsó bekezdésére, van szerencsém a főtit. Főhatóságot tisztelettel arról értesíteni, hogy az összes magyarországi egyházi épületeken, valamint a fennhatóságom alá tartozó állami épületeken lévő rézanyag hadicélokra való igénybe vételének feltételei tárgyában a cs. és kir. hadügyminiszter úrral a következő megállapodásra jutottam.

Azon egyházi és állami épületek, amelyeken rézanyagok találhatóak, három csoportba osztályoztatnak:

a) oly épületek, amelyek mint műemlékbecsűek ösmeretek és a Műemlékek Orsz. Bizottsága által nyilvántartatnak;

b) olyanok, melyekről eleve megállapítható, hogy művészeti, vagy történelmi értékkel nem bírnak;

c) oly építmények, amelyeknek mentesítését a tulajdonos kérelmezi, illetve amelyeknek művészi, vagy történelmi jelentősége hivatalos eljárás során állapítatik meg.

Az a) alatti épületek és c) alattiak közül azok, amelyek hivatalos eljárás során művészeti és történelmi becsűeknek deklaráltak és felmentettek, egyáltalában nem vehetők igénybe, vagy csak oly alkatrészeik vehetők igénybe, melyeknek kicserélése az építmény művészi megjelenését nem érintik. Így a függőcsatornák, ereszcatornák, villámhárítók sa lapos, elrejtett s így nem látható rézfedél héjalások.

Az építmény látható felületei, kupolái, toronysisakjai, minden körülmények között, még ha sin a felületek is, érintetlenül hagyandók.

A c) alattiak tulajdonosai, vagy kezelői a felmentést az igénybe vétel alól a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől kérhetik. A kérelemhez az építmény fényképe, vagy az építményről forgalomban levő levelező-lap csatolandó.

A kérelem érdemében a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a Műemlékek Orsz. Bizottsága meghallgatása után dönt és a döntését az illetékes katonai területi parancsnoksággal közli. Amennyiben a döntés meghozásához a kérelmező által rendelkezésre bocsájtott adatok elegendők nem volnának, úgy ez esetben helyszíni szakértői szemle tartandó a Műemlékek Orsz. Bizottság és az illetékes katonai parancsnokság egy tagjának közbenjöttével.

Ezen általános irányelvek mellett, a részletes megállapodások a következők:

1. Csak azon egyházi és állami épületek rézanyaga vehető igénybe, amelynek állandó jellegű (bádoggal leendő) pótlásáról a katonai hatóság a bontással egyidejűleg gondoskodik.

2. A réz- és bádoganyag értékkülönbözete és pedig pro kgr. 3·20 K-val számítva, az épület tulajdonosának, illetve kezelőjének megtérítetik.

3. A kicserélési munkáknál a bonyolultabb díszítések, párkányok, végződéses, karzatok változatlanul meghagyandók. Általában a helyreállítási munkák akként hajtandók végre, hogy az igénybe vett épületek külső megjelenése semmi tekintetben változást ne szenvedjen.

4. A villámhárítók vörösrézhuzaaljainak kicserélésénél a villámhárítók felfogó rúdjai és földlemezei érintetlenül megtartandók és csupán a villámhárítók légvezető kábelét kell a kábel keresztmetszetének legalább kétszeresével egyenlő keresztmetszetű cinkeztet vasdróttal kicserélni. Az összekötő pontoknak olyanoknak kell lenniök, hogy azok elektromos ellenállása ne legyen nagyobb, mint a vasdrót ellenállása. A vasdrótot az épületre szilárdan rá kell erősíteni. Általában a villámhárítók további zavartalan mű-

ködése biztosítandó az értékkülönbözöt megtérítése nélkül.

5. Az átfedési munkák kifogástalan kivételének biztosításáról és azok szakszerű ellenőrzéséről a katonai hatóság saját hatáskörében gondoskodik.

6. A kicserélési munkák befejeztével azoknak a katonai hatóságtól leendő ideiglenes átvételét (felülvizsgálatát) a vármegyei kir. államépítészeti hivatal és a katonai igazgatás kiküldöttje együttesen eszközlik.

7. A kicserélési munkálatok végleges átvételét (utófelülvizsgálatát) azok befejeztétől (felülvizsgálatától) számítandó 1 évre a vármegyei államépítészeti hivatal és a katonai igazgatás kiküldöttjei együttesen eszközlik.

8. Az igénybe vett épületeknek a katonai hatóságtól leendő ideiglenes, valamint a végleges átvétel fölött a döntést a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter fenntartja magának, vitás esetekben a hadügyminiszteriummal egyetértésben.

9. Míg az igénybe vett épületek véglegesen át nem vettek, a kicserélési munkálatok végrehajtásából folyó mindennemű károsodásért a katonai hatóság jótáll stb.

Budapest, 1917. évi szeptember hó 19-én.

A miniszter helyett:

Neményi,
államtitkár.

5979—1917. szám.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi Nagytiszt. kebelbeli Lelk. Hivatalnak.

Hivatkozással a főt. és mélt. konventi elnökség f. év szeptember hó 15-én 3165. sz. intézvényére közlöm, hogy az egyetemes konvent 124—1910. sz. határozatával az „Egyetemes Névtár” kiadására az 1911—16. évekre id. Hegedűs János nyug. m. kir. anyakönyvi felügyelőnek adott koncessziót. Ez a koncesszió az 1916. év végén lejárván, az egyetemes konvent 148—1916. sz. alatt aképen határozott, hogy az Egyetemes Névtárt a jövőben maga adja ki.

Ezen tényállás dacára id. Hegedűs János f. évi június 20-án — a budafoki lelkészi hivatal útján — körleveleket küldött szét, melyekben az „Egyetemes Névtár minél teljesebbé tétele érdekében” az espereseket és lelkészeket adatszolgáltatásra szólította fel, azt a hiedelmet ébresztvén felszólításával, mintha itt a református egyház hivatalos névtárának kiadásáról volna szó. Ugyanez a megtévesztő mozzanat ismétlődik a nevezett által augusztus hó végén szétküldött előfizetés, felhívásában.

Ez úton hívom fel a nt. lelkész urak figyelmét

arra, hogy mivel id. Hegedűs Jánosnak nincs megbízása hivatalos névtár szerkesztésére; az Egyetemes Névtár folytatólagos kiadásának joga őt meg nem illeti, hogy mivel nincs semmiféle egyházi hatóság részéről fölhatalmazva, hogy a lelkészi hivataloktól hivatalos adatokat gyűjtsön s végül, hogy az általa kiadni szándékolt Névtár nem a hivatalos egyetemes Névtár, melynek megrendelésére az egyházak kötelezvék, méltóztassanak az id. Hegedűs János adatgyűjtéseit és előfizetési felhívásait figyelmen kívül hagyni.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1917. szeptember hó 26-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

6125—1917. szám.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű Esperesi Karához, valamennyi tanintézet Tekintetes Igazgatóihoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi szeptember hó 18-án 141,603. szám alatt kelt s hazánk védelmében hősi halált halt derék katonáinkról való megemlékezés és sírjaiknak kegyeletteljes gondozása céljaira engedélyezett gyűjtés tárgyában kiadott s az állami iskolák felügyelő hatóságaihoz intézett körlevelét azzal közlöm alább, hogy a gyűjtést felekezeti iskoláinkban ezennel elrendelem s kérem, hogy egyházkerületünkben levő minden fokú és jellegű iskolája egy órát szenteljen hőseink emlékének s megfelelő anyagi áldozat hozatala mellett adjon módot arra, hogy katonaink sírjai méltó módon gondozhatók és megjelölhetők legyenek.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok

Debreczen, 1917. évi szeptember hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

141,603—1917/VI/a) ü. o. szám.

Valamennyi kir. tanfelügyelő úrnak és tanfelügyelő-ségi kirendeltség vezetőjének, valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságnak, felső kereskedelmi iskolák kir. főigazgatóságának, az állami polgári iskolai tanító-és tanítónőképző-intézetek tek. igazgatóságának.

Határidő: 1917. évi november 15.

A világháború vérzivatarja lankadó erővel ugyan még mindig tombol és nap-nap után újabb áldozat-

lokot szed hazánk szent földjének, államiságunknak védelmében küzdő derék fiaink sorából.

Nagy a mi tartozásunk azokkal szemben, akik önzetlen hazaszeretetüket hősi halálukkal pecsételik meg és vérük hullatásával biztosítják számunkra a boldogabb jövőt.

Csak szent kötelességünket teljesítjük, ha soha nem felejtjük el őket és dicső tetteiket és ha megemlékezünk azokról, akik a legtöbbet: életüket és azzal együtt családjuk, szüleik, gyermekeik boldogságát áldozták fel hazánkért, nemzetünkért.

Ez a szent kötelesség sarkal arra, hogy tőlünk telhetőleg önzetlen tiszta érzéssel és odaadással, ha kell, nemes lemondással gyógyítsuk a háború ütötte sebeket, hogy anyagi önzéstől tisztítva lelkünket, valamelyest méltókká legyünk hozzájuk és hogy legalább híven, szeretettel őrizzük meg hőseink emlékét annak tisztelésére nevelve a fogékony ifjú lelkeket.

Hősi halált halt vitézeinkről való kegyeletes megemlékezésre és az emlékezésből erőt merítő hazafias érzésnek a tanuló ifjúság lelkében való felkeltésére és ápolására kívánok ezúttal alkalmat nyújtani, amidőn elrendelem, hogy folyó évi nov. hó 2-án, esetleg 5-én délelőtt 10 órakor hazánk összes elemi nép- és ismétlő iskoláiban, az alsófokú iparos- és kereskedő tanonc-iskolákban, a felső nép- és polgári fiú és leányiskolákban, a felső kereskedelmi iskolákban, a kisdédvönöképző-intézetekben, az elemi, nép- és a polgári iskolai tanító- és tanítónöképző intézetekben, felső leányiskolákban, valamint a gimnáziumokban és reáliskolákban gyászünnepély tartassék.

Megengedem egyúttal, hogy a fentebbi eszme szolgálatában e napon az ünnepély után közvetlenül a tanuló ifjúság és a résztvevő közönség aldozatkész hazaszeretetének kifejezhetésére hazánk védelmében elhunyt katonáink és vitéz szövetségeseink síjainak kegyeletes gondozása, úgyszintén Magyarország és Ausztria területén és azonkívül elesett magyar hősök nyughelyének méltó ápolása céljaira gyűjtés rendeztessék.

Az ünnepélyre, melynek programját a Hymnusnak, az iskola tanárja, tanítója vagy igazgatója által tartandó alkalmi beszédnek és a Szózatnak előadásában állapítom meg, nemcsak az iskolai, hanem a helybeli egyházi és világi hatóságok és a nagyközönség is alkalmas módon meghívandók.

A gyűjtést egy, vagy két tanító iskolában a tanító és a gondnoksági, iskolaszéki elnök együttesen végzik; több tanító iskolában, valamint minden más egyéb tanintézetben az igazgató elnöklete alatt működő két-három tantestületi tagból álló bizottság intézi.

A tanuló ifjúságnak, valamint a megjelent közönségnek *teljesen önkéntes* adományai közvetlenül az ünnepély és gyűjtés után még az napon (november hó 2-án, esetleg 5-én) késelem nélkül postára adandó azon a postai befizető lapon, amely a Néptanítók Lapja I. évi október hó 18-án megjelenő számának mellékletképpen fog minden iskolához, tanintézethez megküldetni. Ugyanezen a napon minden iskola részéről, mely a Cím közvetlen hatósága alá tartozik, az ünnepély lebonyolításáról, valamint a begyűlt összegekről Címhez jelentés teendő.

Címek a bejelentések alapján a felügyelete és vezetése alatt álló tanintézetekben, iskolákban eszközölt gyűjtés eredményét, valamint a főtiszt. egyházi főhatóságtól bekérendő és nyerendő kimutatások eredményét is külön felhívás nélkül, legkésőbb I. évi november hó 15-ig tudomásomra hozni tartozik.

Amidőn felhívom Címet, hogy fentebbi rendeletemet a felügyelete, illetve vezetése alá tartozó állami, községi, izraelita és magán iskolákkal közölje, felhívom egyúttal Címet is arra, hogy az ünnepélynek méltó módon való megtartásáról saját hatáskörében is gondoskodjék.

Budapest, 1917. évi szeptember hó 18.

Apponyi.

6099—1917. szám.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű Esperesi Karának, valamennyi iskola Tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi szeptember hó 17-én 16.524. eln. szám alatt kelt leiratában arról értesít, hogy a harctéren tüdőbetegséget szerzett tanárok, tanítók, valamint általában a tüdőbeteg férfi és női tanítók szanatóriumi elhelyezésére szolgáló ágyalapítványok költségeinek céljára, a József kir. herceg szanatórium egyesület kérelmére, az állami és községi elemi iskolákban, a tanító- és tanítónöképző-intézetekben, polgári felső leány és felsőkereskedelmi iskolákban, a gimnáziumokban, reáliskolákban stb. az 1917—18. tanévben egy alkalomra iskolai adománygyűjtést engedélyezett.

Ezen gyűjtési engedélyt a mi felekezeti iskoláinkra is kiterjesztem s felkérem, hogy ez ügyet felkarolni, a gyűjtést egy napon eszközölni, a begyűlt összeget közvetlenül a szanatórium vezetőségéhez megküldeni szíveskedjék.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok Debreczen, 1917. évi szeptember hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat

a kisszántói református orgonista kántor-tanítói állásra.

Fizetése: természetbeni lakáson és kerten kívül az egyház pénztárából 455 korona 04 fill., államsegély 625 korona, 6 kat. hold 413 négyszögöl szántó- és kaszálóföld, stóla, ismétlősöktől 40 korona. Kötelessége I—VI. o. vegyes népiskola tanítása, istentiszteleteken és temetés alkalmával éneklés vezetése, kánonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén templomi szószéki szolgálat, egyházi jegyzői tiszt ellátása. Pályázati határidő október 14. Pályázhatnak okleveles férfiak, ezek nem létében az állás helyettesítéssel tölthetik be a folyó iskolai évre. Ez utóbbi esetben is csak férfiak pályázhatnak.

Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Kisszántó, 1917 szeptember 30.

Babicsák József
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályázat

a furtai református leánytanítóságra. Javadalom: lakás kerttel, készpénz kettőszázhetvenhét korona. Tandíj fejenként öt korona. Egy fél szessió föld, minden járandóságával. Ismétlő iskola tanításáért egyszáz korona. Korpótlék. Vizsgadíj négy korona. Javadalmi összes érték: 1481 korona. Kötelességeit az egyházi törvények írják elő. A 109—1909. számú egyházkerületi határozat következtében nők is pályázhatnak. Férfi tanító köteles az énekvezért vagy a lelkészt hivatalos akadályoztatásuk esetén helyettesíteni. Köteles a hadban levő énekvezér visszatéréséig a temetéseket végezni, a rendes istentiszteleteken és vallásos összejöveteleken az éneklést vezetni, — a stólaért és a megállapított külön díjért. Az egyház férfi tanítót választ; nőt csak abban az esetben, ha férfi nem pályázik, de akkor is csak olyat, aki orgonázni is tud. A kérvények október 20-ig adhatók be. Az állás azonnal elfoglalandó.

Furta (Biharm.).

Juhász Sámuel,
lelkész.

Pályázat.

A benki református egyház pályázatot hirdet helyettes kántor-tanítói állásra e folyó iskolai évre. Javadalom: havi 100 korona és egy szoba. Kötelesség: osztatlan hat osztályú népiskola vezetése és kántori teendők végzése. Pályázati határidő október 15. Pályázhatnak képezdészek,

tanítónők és óvónők. A kántori teendők végzése nőkre nem kötelező. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Benk, (Szabolcsm., posta Tornypálca) 1917 szept. 29.

Református lelkészihivatal.

Pályázat tanítói és önálló kántori állásra.

A körösladányi református egyház pályázatot hirdet:

I. Tanítói állásra. Javadalom: 1. 1200, azaz ezerkétszáz korona készpénz. 2. Az egyház államsegélyes lévén, törvényes fokozatokban állami fizetés kiegészítés. 3. Törvényes lakbér. Kötelességek: 1. A kijelölendő iskola vezetése. 2. Kántor elfoglaltsága esetén annak helyettesítése. 3. Úrvacsoraosztáskor úrasztalánál segédkezés. Két utóbbiért díj nem jár.

II. Önálló kántori állásra. Javadalom: 1. 600, azaz hatszáz korona készpénz. 2. 6, azaz hat mázsa búza. 3. 6, azaz hat mázsa árpa. 4. 4, azaz négy hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. 5. Korpótlék az egyháztól öt évi szolgálat után 300 kor., tíz évi szolgálat után 500 kor., minden további öt évi szolgálat után 100—100 kor. emelkedés, míg a korpótlék az ezer koronát eléri. 6. Stóla: énekszós temetésért 2 kor. Lelkészi szolgálatos temetésért háznál 4 kor., templomban 5 kor., templomban és háznál 6 kor. Község által temetett szegények után stóla nem szedhető. 7. Lakás kerttel. E lakon levő tanteremben tanít a lakbéres tanító. Kötelességek: 1. Összes kántori teendők végzése. 2. Ifjúsági énekkar szervezése és állandó tanítása. 3. Vasárnapi iskolában és nagy iskolában (IV., V., VI. o.) énektanítás. 4. Állami iskola létesítése esetén — ha rábízatik — az állami iskolában ének- és hittan tanítás az államtól jövő díjakért. 5. Tanítók indokolt elfoglaltsága, betegsége esetén azoknak helyettesítése.

Ezen állások újon szerveztetvén, díjlevelök megerősítés végett az egyházi felsőbb hatóság előtt van.

A tanítói állásra pályázhatnak okleveles férfi és nőtanítók. Személyes megjelenés ajánlatos. Pályázati határidő okt. 27., választás okt. 28.

Kántori ének- és orgonapróba október 28. délelőtt.

Kellően felszerelt pályázatok Tóth József lelkész, iskolaszéki elnökhöz Körösladány intézendők.

Körösladány, 1907 szept. 26.

Tóth József,
református lelkész.